

מיהו האיש?

זהו... מר טמפו! נציגו של המשקה הפופולרי ביותר בישראל. רבבות אוהדים עקבו בענין אחריו כאשר חילק רדיו-טרנזיסטורים לשותי, "טמפו". גם השנה מחלק, "מר טמפו" רדיו-טרנזיסטורים, אך הפעם... בביתך. כאשר יופיע, "מר טמפו" בביתך ואתה תציג לפניו את הבקבוק הגדול של, "טמפו" המכיל 6 כוסות של טמפו לבן אורגנילי או אורגנינה, תזכה בו במקום ברדיו-טרנזיסטור משוכלל "אמרונית 7" של אמקור-אמרון.

את הבקבוק הגדול של, "טמפו" אפשר להשיג בחנויות מכולת ובצרכניות.

השחור, סעד על שולחן האמריקאים ויכול היה להעביר כל הודעה שהיא. המוסדות היהודיים, שזכרו את המיליונים שכבר הרחיבו מאוצר בכר ב-1945, היו מוכנים לעיסקה. אליצור קפלן הטיל על קסטנר לבוא במגע עם בכר, לקבוע את סכום הכופר, ולסדר את שיחרור האיש.

דבר זה מסביר את כל כתבי-האליבי של קסטנר. בכר תבע אליבו גם לידויו הקרובים, כמו קרומי ויוטנר. וזה ההסבר לכך שקסטנר העיד לטובת אותו יוטנר, גנרל הס"ס, שלא היה לו שום מגע עימו — אך הידוע לנו כידידו הקרוב ביותר של בכר.

כמה שילם בכר? אנו יודעים כי אחרי שיחרורו יצא לנסיעה מסתורית, וחזר ממנה כשבידו די כסף כדי להתבסס. אך סכום זה לא היה, כנראה, גדול, כי ביסוסו הכלכלי האמיתי בא לו — כפי שראינו — מידי אליהו נאציים אחרים, ומידי חברו של הקאנצלר ארנאור. יכול להיות, איפוא, כי בכר נטל לעצמו, מכל אוצרותיו השודדים העצומים, רק כמה רבבות מארקים עלובים.

אם כן, לאן הלכו המיליונים האחרים שלו — המיליונים שהחביא במערות אוסטריה הצילית, המיליונים שהפקיד בשווייץ?

אני טוען שהוא מסר אותם למוסדות היהודיים, תמורת הצלתו מתלייה, או מאסר. האם היה זה הכל? הרי באותן מערות של אוסטריה עילית החביאו הנאצים, בימים האחרונים, אוצרות שערבם הגיע למיליארדים. אולי ידע בכר על חלק ממחבואים אלה? אולי מסר את הסוד ליהודים, תמורת האליבי? האם עסקו בכך אנשים מן הקומנדו היהודי, שחיפשו והרגו אז נאצים באותה סביבה?

מיליון דולר דאז — כוח הקנייה שלו כ-50 מיליון ל"י כיום, לפחות. בשביל המוסדות היהודיים, היה ערכם גדול עד אין שיעור יותר — כי בימים ההם, לפני קום המדינה לא היו עדיין מענקים ושילומים, והמגבית היתה עלובה.

ההטא הקרמזון

עד כאן דיברנו על "מוסדות יהודיים" ו"ידיים יהודיות". מושגים סתמיים — ולא במיקרה. השאלה המכרעת היא, כמובן: איזה מוסד יהודי? איזו יד יהודית? תחכנה חשובות שונות. במיקרה הטוב ביותר — המוסדות שעסקו ברכש למען ההגנה ובעלייה ב'. במיקרה הרע ביותר — מוסדות מפא"י עצמה, למימון פעולות מפלגתיות בארץ. או: המוסדות הכלכליים של מפא"י.

ההגיון הפנימי של הפרשה מצביעה דווקא לעבר המיקרה הרע ביותר. כי כל התנהגותה של מפא"י לאחר מכן מגלה מצפון שחור משחור, הרגשת-אשמה של הטא קדמון ומתועב. אילו הופקע הכסף למען ההגנה, לא היה הדבר צריך להישאר בגדר סוד כמוס לאורך ימים. רק הרגשת אשמה גוראה, רק הידיעה שקיים סוד מחריד, שגילויו יזעזע את העם היהודי, יכולים להסביר את גורלו של האיש קסטנר לאחר מכן, כפי שנזכיר מיד.

אם כן — הרי זו פרשת-שפיגל ענקית, שוד כספי האומה למען אינטרסים מפלגתיים אנוכיים. ולא שוד כספי משרד-הבריאות, אלא שוד כספי הנרצחים והניצולים, דמי הדם של המיליונים, דמי השוואה.

גירסה זו מסבירה מדוע ראה המישטר בשמירת הסוד עניין של חיים או מוות, מדוע גייס את כל שלוחותיו סביב משפט קסטנר, מדוע גויסו מנגנוני העיקוב והבילוש נגד פעילי פרשה זו (ואולי קשור הדבר גם בפצצות שהוטמנו במשרדי העולט הזה, השופר העיקרי שדאג לכך שפרשת קסטנר תגיע לכל בית בישראל).

היתה זאת לא רק פרשת-שפיגל ענקית, אלא גם פרשת-שראוס טרומית — גילוי ראשון של הנכונות לסחור בדם הטבוחים, למכור תעודות-אליבי לנאצים בעבר ובעתיד. הצמד בכר-קסטנר הייתה דוגמה קלאסית לצמד שטראוס-פרס.

על כל פנים, העדות למען בכר שינתה את יחס המוסדות לקסטנר. למחרת המלחמה, ועד לצאתו לגירונג, התעלמו המוסדות מקסטנר כמעט כליל. הוא מצא עבודה קטנה אצל קרוב-משפחה בחברת-ביטוח. אך כשחזר מגירונג, נעשה דכל כדי לשתד אתו. הוא קיבל מישרה ממשלתית, בתוספת גיוב משתלם בקול-ישראל יגיוב שני בעתון ההונגרי של מפא"י. הוא יכול היה להתקיים יפה. כך נסתם פיו, עד משפט גרינולד.

מדוע נרצח קסטנר?

ר משפט נגד גרינוואלד הוגש מתוך רשלנות. אחראים לכך דוב יוסף וחיים כהן, וזן שלא הוכנסו בסוד הפרשה. יתר על כן, בעלי הסוד היו בטוחים, מן הסתם, שאותו זקן ירושלמי לא יכול היה לדעת דבר על המיסחר הסודי עם בכר. והם צדקו. גרינולד ופרקליטו לא ידעו אז מאומה.

המיפנה הדרמאטי במשפט בא כאשר גילה הפרקליט, תוך כדי קריאה שיטחית במיסמך שהוגש על-ידי פרקליט המדינה דחקא, את הפסוק שכתב קסטנר לקפלן, על כי הוא הציל את בכר ממשפט. קסטנר נשבר כאשר ניזרק פסוק זה לעברו בחקירת השחיתות. אותו רגע זיזע את השופט בנימין הלוי, שהאמין לקסטנר עד לאותו רגע.

קיימת עדות מעניינת על רגע אותו רגע. יום לפני כן ביקר קסטנר אצל האנזי בראנה, אשתו של יואל בראנה. בנוכחות אשה אחרת, שהיתה עדת-שמיעה לשיחה, סיפר קסטנר להאנזי כי דורשים ממנו להכחיש, למחרת היום, שהעיד לטובת בכר. "אל תעשה זאת!" קראה האנזי לעברו. הוא לא שעה לעצתה.

בין שיחותי הרבות עם קסטנר, היתה שיחה אחת בה שאלתי אותו במישרין מדוע שיקר בעניין עדותו לטובת בכר. הוא אמר לי (וזה חופף את העדות של האנזי על אותה שיחה בביתה) כי "הם" (קרי: שרת, אבריאל ושות') דרשו זאת ממנו, בניגוד לרצונו. מדוע? הסביר קסטנר: "הם" סבורים כי הציבור לא היה מבין עדות לטובת קצין ס"ס, למרות שאותו קצין פעל לטובת היהודים.

הדבר נשמע לי כבר אז כתירוץ קלוש — וגם אמרתי זאת לקסטנר. ונזכיר עוד פרט: בין השאר העיד קסטנר במשפט כי אליהו דובקין, מראשי הסוכנות היהודית בימים ההם, אישר מראש את העדות לטובת בכר, וכי הוא — קסטנר — פעל בעניין זה בשם הסוכנות. דובקין נקרא כעד והכחיש את הכל במגומגם. כבר אז נטו הרוב להאמין בעניין זה לקסטנר.

אחרי פסק-הדין המחוי, ולפני פסק-הדין של בית-המשפט העליון, נרצח קסטנר. האיש שלחץ על ההדק היה — לפי הודאת שרות-הבטחון-הכללי עצמו — חבר במנגנון זה. בעת משפט הרצח נתגלו גילויים רבים שהעלו את החשד כי חוגים מסויימים, הקרובים לשלטון, יזמו את הרצח, וכי הנאשם מנסה הסתבך בעניין (אם בכלל) רק לצורך הסחאת האחראים האמיתיים. כבר אז ניחשו רבים כי הנידונים יזכו להנייה תוך תקופה לא ארוכה — אחרי שנעשה הכל כדי להקל על הנאשמים אקשטיין ושמר את תנאי המאסר ככל האפשר.

חקירה לאומית!

כך אנו מגיעים לסיום גירסה זו. החנינה שהוענקה לנאשמי רצח קסטנר — ערב בואו של פראנץ-יוזף שטראוס לארץ — באה במועד סימלי. היא לא תסיים את פרשת קסטנר.

יתכן שהלוחמים האנטי-נאציים בגרמניה, יצליחו, בעזרת סידרת-מאמרים זו, להביא לאישומו של בכר ולהבאתו לדין — על אפן ועל חמתן של ממשלות גרמניה וישראל גם יחד. יתכן כי אז יתגלה טפח מן האמת.

אך האמת על פרשת קסטנר, ועל כל הפרשה הגדולה של התנהגות המנהיגות היהודית בימי השואה ואחריה, תתגלה רק כאשר יקום טריבונאל לאומי, בדומה לחקירה מלכותית בריטית, מורכבת מאישים לאומיים דגולים וחסרי משוא-פנים, לחקירת האמת כולה. במקום או במאוחר יקום מוסד כזה — אם לא מטעם המישטר הקיים, הרי על חורבנו. ספרה של חנה ארנט, שאת פירסומו בארץ מבקש דויד בן-גוריון למנוע על-ידי התערבות אישית חסרת-תקדים, אינו אלא אות לבאות. האמת תתגלה. אני מאמין כי חלק ממנה כלול בתיאור הנ"ל.